

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 107/2010-58

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. októbra 2010 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Ľudmily Gajdošikovej a sudcu Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti obchodnej spoločnosti R., a. s., B., zastúpenej advokátom JUDr. J. H., B., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 26 ods. 1, 2 a 4, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 10 ods. 1 a 2 a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 15 Co 562/2008-237 zo 4. novembra 2009, za účasti Krajského súdu v Bratislave, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo obchodnej spoločnosti R., a. s., na slobodu prejavu a na slobodné rozširovanie informácií podľa čl. 26 ods. 1, 2 a 4 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na slobodu prejavu a slobodu rozširovania informácií podľa čl. 10 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení so základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základným právom na rovnosť

účastníkov súdneho konania podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a právom na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 15 Co 562/2008-237 zo 4. novembra 2009 porušené boli.

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 15 Co 562/2008-237 zo 4. novembra 2009 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Obchodnej spoločnosti R., a. s., B., priznáva úhradu trov konania v sume 450,85 € (slovom štyristopäťdesiat eur a osemdesiatpäť centov), ktorú jej je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť na účet jej právneho zástupcu advokáta JUDr. J. H., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. IV. ÚS 107/2010-34 z 11. marca 2010 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť obchodnej spoločnosti R., a. s., B. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietala porušenie svojich základných práv podľa čl. 26 ods. 1, 2 a 4, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 10 ods. 1 a 2 a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 15 Co 562/2008-237 zo 4. novembra 2009.

Zo sťažnosti a z priloženej dokumentácie vyplýva, že Okresný súd Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom sp. zn. 7 C 290/2005 z 26. septembra 2008 v konaní o ochranu osobnosti a zaplatenie sumy 5 000 000 Sk uložil sťažovateľovi ako odporcovi povinnosť uverejniť ospravedlnenie a povinnosť zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch v sume 100 000 Sk a povinnosť zaplatiť náhradu trov konania B. I., P. (ďalej len „navrhovateľ“).

Podľa sťažovateľa je označený rozsudok okresného súdu založený najmä na týchto argumentoch:

«1. sťažovateľ uverejnil o navrhovateľovi nepravdivé informácie, že si mal údajne objednať nájomnú vraždu poslanca NR SR a primátora mesta P. a za túto službu mal pravdepodobne už aj zaplatiť vykonávateľovi, pričom samotné použitie výrazov „zrejme“, „možno“, „údajne“ a pod. nezbavuje vydavateľa zodpovednosti za nepravdivosť zverejňovaných údajov a za neoprávnené zásahy do práva fyzických osôb na ochranu osobnosti;

2. nie je vecou verejného záujmu, v štádiu, keď ešte nebolo vznesené obvinenie konkrétnej osobe a existujú iba podozrenia, že sa určitá osoba dopustila protiprávneho konania, ktoré polícia iba preveruje, aby bolo v médiách uverejňované meno takejto osoby, resp. ... identifikačné údaje o tejto osobe..., táto informácia je jednoznačne spôsobilá negatívne zasiahnuť do práva na ochranu osobnosti tejto osoby (a to bez ohľadu na to, či boli použité slová „údajne“ a „pravdepodobne“), pokiaľ sa neskôr tieto podozrenia nepotvrdia a najmä pokiaľ sa takáto informácia neuverejní, keď odporca (sťažovateľ) takúto povinnosť nemal;

3. súd odmietol aplikáciu rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci White proti Švédsku z roku 2006 pre „viaceré významné“ odlišnosti, a to, že navrhovateľ nebol známou osobou, nebola mu daná možnosť sa vyjadriť, článok neobsahoval vyjadrenia iných osôb popierajúce podozrenia voči navrhovateľovi a neboli rozumné dôvody uverejniť informácie o navrhovateľovi;

4. pri rozhodovaní o náhrade nemajetkovej ujmy v peniazoch súd vychádzal z toho, že k (údajnému) neoprávnenému zásahu do práv navrhovateľa došlo v denníku s vysokým nákladom a čítanosťou, a preto intenzita zásahu a rozsah nepriaznivých následkov zásahu boli vysoké, a preto nepostačuje iné zadosťučinenie, ako zadosťučinenie v peniazoch. Súď mal za preukázané, že bola v značnej miere znížená vážnosť navrhovateľa v širšej spoločnosti...»

Proti označenému rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd rozsudkom sp. zn. 15 Co 562/2008 zo 4. novembra 2009 tak, že ho

potvrdil, „*keď sa v podstate stotožnil s dôvodmi uvedenými v rozhodnutí súdu prvého stupňa...*“.

Podľa sťažovateľa došlo označenými rozsudkami okresného súdu a krajského súdu «*k porušeniu jeho práv, a to slobody prejavu a práva na informácie garantovaných čl. 26 Ústavy SR a čl. 10 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“), ako aj práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 Ústavy SR a spravodlivý proces podľa čl. 6 Dohovoru*».

Vo vzťahu k namietanému porušeniu slobody prejavu a práva na informácie sťažovateľ poukazuje najmä na to, že okresný súd, ako aj krajský súd sa v namietaných rozhodnutiach „*vysporiadali s otázkou konfliktu medzi právom na ochranu osobnosti na jednej strane a slobodou prejavu a právom na informácie*“ spôsobom, ktorý „*hodnotíme ako porušenie čl. 26 Ústavy SR a čl. 10 Dohovoru*“.

V súvislosti s uvedeným tvrdením sťažovateľ najmä zdôrazňuje, že bolo „*potrebné vychádzať z textu, ktorý bol uverejnený...*“ [v denníku N. bol 19. decembra 2005 uverejnený takýto text: „*Podľa zistení N. nájomnú vraždu poslanca a primátora metropoly pod T. si mal údajne objednať istý p. podnikateľ. Za službu mal pravdepodobne už aj zaplatiť vykonávateľovi. Podnikateľ pôvodom M. prevádzkoval 14 rokov Espresso na námestí. Mesto P. mu však ako vlastník nebytového priestoru dalo výpoveď.*“, pozn. (ďalej aj „*inkriminovaný článok*“)].

Podľa sťažovateľa „*Súd prvého stupňa si dostatočne neuvedomil a správne nevyhodnotil, v rámci celého kontextu, význam použitých formulácií*“, keďže sťažovateľ netvrdil, že si objednávateľ objednal vraždu, ale že „*Podľa zistení N. nájomnú vraždu... si mal údajne objednať*“. Použitá formulácia bola podľa sťažovateľa „*založená na konkrétnych informáciách orgánov činných v trestnom konaní a len verne vyjadruje stav ich poznania v čase uverejnenia článku. Z vyjadrenia Krajského riaditeľstva PZ Prešov zo dňa 26. 01. 2007 vyplýva, že vyšetrovateľ UJKP KR PZ Prešov v mesiaci december disponoval informáciami od osoby konajúcej v prospech PZ SR, ktoré nasvedčovali tomu, že neznámy*

páchateľ si údajne objednal vraždu primátora mesta P. a podozrivým bol práve navrhovateľ. Z uznesenia Krajského riaditeľstva PZ Prešov zo dňa 16. 12. 2006 ČVS: KRP-71/OVK-2005 vyplýva, že bolo začaté trestné stíhanie za trestný čin vraždy podľa § 219 TrZ v štádiu prípravy podľa § 7 ods. 1 TrZ preto, že doposiaľ neznámy páchatateľ vyplatil nestotožnenej osobe presne nezistenú sumu peňazí, aby táto úmyselne usmrtila primátora mesta P. A. D. z dôvodu, že tento ako štatutár mesta P. vypovedal zmluvu o nájme s následným vysťahovaním priestorov prevádzky M. J. v P., ktorú prevádzkoval navrhovateľ. Z uvedeného teda jasne vyplýva, že v čase uverejnenia článku existovali informácie (údaje), ktorými disponovali orgány činné v trestnom konaní, podľa ktorých mal navrhovateľ konať tak, ako sa opisuje vyššie a sťažovateľ teda neurobil nič iné, len to, že uvedené verejnosti sprostredkoval. Ako inak nakoniec mal sťažovateľ túto informáciu verejnosti sprostredkovať, ak nie presne tak, ako mu bola orgánmi činnými v trestnom konaní poskytnutá?“.

Sťažovateľ zastáva názor, že «V článku sa nachádza iba informácia polemického charakteru o tom, že „... nájomnú vraždu poslanca a primátora metropoly pod T. si mal údajne objednať istý p. podnikateľ. Za službu mal pravdepodobne už aj zaplatiť vykonávateľovi“. Použité slová „si mal údajne“, resp. „mal pravdepodobne“ majú podľa sťažovateľa polemický charakter, pričom v tejto súvislosti argumentuje aj právnymi názormi vyjadrenými v náleze Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 357/96.

Podľa sťažovateľa si okresný súd, ako aj krajský súd „dostatočne neuvedomili, že poisťka, ktorú čl. 10 Dohovoru novinárom priznáva, spočíva v poskytnutí ochrany, ak konajú v dobrej viere s cieľom poskytnúť pravdivé a dôveryhodné informácie v súlade s novinárskou etikou (rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veciach Fressoz a Roire proti Francúzsku z roku 1999 a Bladet Tromso a Stensaas proti Nórsku z roku 1999). Súdny neurobili nič iné, len to, že sankcionovali sťažovateľa za to, že verejnosti sprostredkoval informácie poskytnuté orgánmi činnými v trestnom konaní, pričom podozrenia z nich vyplývajúce sa v ďalšom konaní nepotvrdili. “.

Sťažovateľ poukazuje aj na vnútornú rozpornosť odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu, ktorý na jednej strane «(správne) konštatuje, že navrhovateľ bol v čase

uverejnenia článku (objektívne) podozrivý (str. 9), a to, že sťažovateľom použité formulácie v článku deklarovali podozrenie, že navrhovateľ spáchal trestný čin (str. 10). Následne však odvolací súd tvrdí, že sťažovateľ nemal právo uverejniť informáciu v takom znení, ako ju uverejnil (t. j. že navrhovateľ je podozrivý), pretože objednávateľom vraždy mohol byť ktokoľvek iný, keď uverejnenie informácií hraničilo s porušením práva na prezumpciu neviny. Ďalej súd argumentuje tým, že neoprávneným zásahom do práva na ochranu osobnosti je každé nepravdivé tvrdenie alebo obvinenie, ktoré zasahuje do práv chránených § 11 ObčZ (str. 11). Ak však navrhovateľ bol v čase uverejnenia článku objektívne v postavení podozrivého, nemožno sťažovateľovi vytykať to, že ho ako podozrivého (na základe informácií od orgánov činných v trestnom konaní) prezentoval. Neobstojí rovnako tvrdenie, že formulácie použité v článku „vzbudili“ podozrenie voči navrhovateľovi, keď objektívne v čase uverejnenia článku v postavení podozrivého bol...» (sťažovateľ v tejto súvislosti poukazuje aj na nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 83/01).

Podľa sťažovateľa vo veci konajúce súdy pochybili aj v tom, že „vychádzali z toho, že nie je vecou verejného záujmu, aby v štádiu, keď ešte nebolo vznesené obvinenie konkrétnej osobe a existujú iba podozrenia, že sa určitá osoba dopustila protiprávneho konania, ktoré polícia iba preveruje, aby bolo v médiách uverejňované meno takejto osoby, resp. také identifikačné údaje o tejto osobe, na základe ktorých je jednoduché ju identifikovať, najmä pokiaľ táto osoba nie je osobou verejného záujmu...“. Sťažovateľ v tejto súvislosti argumentuje právnym názorom Ústavného súdu Českej republiky vyjadreným v náleze sp. zn. I. ÚS 453/03, podľa ktorého „Vecou verejnou je nielen všetka agenda štátnych inštitúcií, ako aj osôb pôsobiacich vo verejnom živote, t j. napr. činnosť politikov, úradníkov, sudcov, advokátov alebo kandidátov či čakateľov na tieto funkcie; vecou verejnou je aj umenie vrátane novinárskych aktivít a showbiznisu a ďalej všetko, čo na sebe upútava verejnú pozornosť. Tieto verejné záležitosti môžu byť verejne posudzované“, a zdôrazňuje, že v danom prípade išlo o vec verejného záujmu, keďže išlo o informácie týkajúce sa činnosti štátnych orgánov (orgánov činných v trestnom konaní), ako aj bezpečnosti A. D., ktorý „vykonával v danom čase funkciu primátora jedného z najväčších miest na Slovensku a funkciu poslanca Národnej rady Slovenskej republiky s tým, že ohrozenie jeho života malo v danom prípade súvisieť s výkonom jeho funkcie

primátora... Novinári teda v danom prípade informovali o otázkach, ktoré súviseli s verejným politickým životom t. j. o otázkach legitímneho verejného záujmu.“.

Ďalšie pochybenie vo veci konajúcich súdov vidí sťažovateľ v tom, že odmietli na danú vec aplikovať rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) vo veci White proti Švédsku z 19. decembra 2006, hoci podľa jeho názoru *„ratio decidendi rozsudku vo veci White proti Švédsku je aplikovateľné aj v danom prípade. Ak vnútroštátne súdy Švédskeho kráľovstva, rovnako ako Európsky súd konštatovali, že v prípade White proti Švédsku nedošlo k porušeniu práva dotknutej osoby na ochranu súkromia, tak tým viac (argumentum a maiori ad minus) existujú dôvody na to, že ani v danom prípade sťažovateľa nedošlo k porušeniu práva na súkromie...“.*

Citovaný názor sťažovateľ v sťažnosti podrobne analyzuje poukazujúc na spoločné črty oboch prípadov, ako aj odlišnosti medzi nimi, pričom jeho argumentácia vyúsťuje do zdôraznenia skutočnosti, že ESLP *„... svojou judikatúrou formuluje štandard ochrany slobody prejavu a práva na informácie, ktorým je Slovenská republika viazaná (rozhodnutia Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 28/96, sp. zn. PL. ÚS 5/93, sp. zn. II. ÚS 94/95). Ak je Slovenská republika podľa čl. 1 ods. 2 Ústavy SR štátom, ktorý uznáva a dodržiava všeobecné pravidlá medzinárodného práva, medzinárodné zmluvy, ktorými je viazaná, a svoje ďalšie medzinárodné záväzky, pričom podľa čl. 154c ods. 1 Ústavy SR medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom pred nadobudnutím účinnosti tohto ústavného zákona, sú súčasťou jej právneho poriadku a majú prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd, tak potom by bolo v rozpore s citovanými ustanovenia Ústavy SR, ak by sa štandard ochrany podľa Dohovoru vo vnútroštátnych konaniach neaplikoval.*

V danej veci je zrejmé, že súd prvého stupňa aplikoval kritériá prípadu White proti Švédsku selektívne, úplne opomenul argumentáciu sťažovateľa, a preto jeho posúdenie nemôže obstať ako správne. Odvolací súd sa s argumentáciou sťažovateľa vôbec nevysporiadal, čo však inter alia v rozpore s požiadavkami na riadne odôvodnenie, aké vyplývajú z čl. 46 Ústavy SR a čl. 10 Dohovoru.“.

K porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa sťažovateľa v predmetnej veci došlo aj tým, že *«súd prvého stupňa ako nepeňažné zadostučinenie prisúdil navrhovateľovi niečo, čoho sa nedomáhal. Podstata požadovaného ospravedlnenia a ospravedlnenia, ktoré navrhovateľovi bolo v skutočnosti priznané, sú totiž zásadne odlišné... Súd totiž neuložil odporcovi uverejniť text, podľa ktorého neoprávnene zasiahol do práva navrhovateľa na česť a dôstojnosť tým, že si informácie náležite neoveril a za to sa mu ospravedlniť, ale uložil odporcovi uverejniť text, podľa ktorého neoprávnene zasiahol do práva navrhovateľa na česť a dôstojnosť tým, čo uverejnil v denníku, a za to sa mu ospravedlniť. Podotýkame, že v danom prípade nejde o drobné, ale zásadné odchylenie sa od toho, čoho sa navrhovateľ domáhal. Ak by totiž súd prvého stupňa postupoval korektne a konzekventne v zmysle petitu, musel by ho zamietnuť, pretože v konaní bolo preukázané, že odporca si informácie riadne overil, pretože ich získal z dôveryhodného zdroja Krajského riaditeľstva PZ v Prešove, pričom tieto informácie si overil nielen u vtedajšieho primátora mesta P. A. D., ale mal ich potvrdené aj z iných zdrojov (výpoveď svedka O.). V konečnom dôsledku poukazujeme na úplnú absurdnosť textu ospravedlnenia, kedy sa má odporca ospravedlniť za to, že uverejnil pravdivé informácie.*

Pre úplnosť podotýkame, že súd prvého stupňa tento svoj postup odôvodnil nadbytočnosťou „vypustených“ pasáží a tým, že nevystihovali podstatu neoprávneného zásahu. Ušlo však pozornosti súdu prvého stupňa, že nemohol meniť podstatu požadovaného ospravedlnenia a za navrhovateľa ho naformulovať. Týmto odôvodnením teda súd nemôže preukázať správnosť svojho postupu.».

Sťažovateľ uplatnil uvedenú námietku už v odvolacom konaní, pričom krajský súd sa podľa jeho názoru *„s touto námietkou vypořiadal úplne irelevantným spôsobom, pretože sa vôbec nezaoberal a nevyporiadal s jej podstatou“.* Odvolací súd ako reakciu na námietky sťažovateľa uviedol, že *«„súd sa zaoberal celým petitom... avšak túto časť petitu... zamietol z dôvodu, že nevystihuje podstatu neoprávneného zásahu do práv na účely ochrany osobnosti navrhovateľa“.* Ušlo pozornosti odvolacieho súdu, že podstata námietky nespočívala v tom, že súd prvého stupňa časť ospravedlnenia zamietol, ale v tom, že zamietnutím časti ospravedlnenia došlo k tomu, že výsledný text, jeho podstata, bola iná, než čo navrhovateľ žiadal. Opakujeme, že porovnaním výroku, ktorým súd uložil

sťažovateľovi povinnosť uverejniť ospravedlnenie a petitu, ktorého sa navrhovateľ dožadoval, je zrejmé, že súd priznal navrhovateľovi niečo iné, než čoho sa domáhal. Súd totiž neuložil sťažovateľovi uverejniť text, podľa ktorého neoprávnene zasiahol do práva navrhovateľa na česť a dôstojnosť tým, že si informácie náležite neoveril a za to sa mu ospravedlniť (čo je zmysel a podstata textu ospravedlnenia, ktorého sa domáhal navrhovateľ), ale uložil sťažovateľovi povinnosť uverejniť text, podľa ktorého neoprávnene zasiahol do práva navrhovateľa na česť a dôstojnosť tým, čo uverejnil v denníku, a za to sa mu ospravedlniť (a toho sa navrhovateľ nedomáhal). Súd prvého stupňa teda sám pozmenil podstatu a zmysel ospravedlnenia.».

Sťažovateľ tiež namieta, že krajský súd sa v napadnutom rozsudku nevysporiadal s jeho v odvolaní uplatnenou argumentáciou smerujúcou proti výroku príslušného rozsudku okresného súdu o priznaní náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Podľa sťažovateľa sa odvolací súd „*obmedzil len na paušálne konštatovanie, že súd prvého stupňa správne zistil skutkový stav. Takéto vágne konštatovanie je však v rozpore s požiadavkami na riadne odôvodnenie, aké vyplývajú z čl. 46 Ústavy SR a čl. 10 Dohovoru. Námietky sťažovateľ boli pritom relevantné, pretože (i) priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch súdy navrhovateľovi priznali práve na základe údajného zníženia vážnosti navrhovateľa v spoločnosti v značnej miere a (ii) námietky sťažovateľa poukazujú na extrémny rozpor medzi závermi súdy a vykonanými dôkazmi.*“.

Na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd prijal jeho sťažnosť na ďalšie konanie a následne o nej nálezom takto rozhodol:

„1. Krajský súd v Bratislave rozsudkom sp. zn. 15 Co 562/2008 zo dňa 04. 11. 2009 porušil právo sťažovateľa na slobodu prejavu a právo na informácie zaručené čl. 26 ods. 1, 2 a 4 Ústavy SR, čl. 10 ods. 1, 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, právo na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 Ústavy SR a právo na spravodlivý proces zaručené čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 15 Co 562/2008 zo dňa 04. 11. 2009 sa zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie.

3. *Sťažovateľovi sa priznáva náhrada trov konania.* “

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 107/2010-34 z 11. marca 2010 ju prijal na ďalšie konanie. Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vyzval právneho zástupcu sťažovateľa a predsedníčku krajského súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedníčku krajského súdu ústavný súd zároveň vyzval, aby sa vyjadrila k sťažnosti.

Právny zástupca sťažovateľa a predsedníčka krajského súdu ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Z vyjadrenia predsedníčky krajského súdu obsiahnutom v prípise sp. zn. Spr. 3180/2010 z 8. apríla 2010 doručenom ústavnému súdu 14. apríla 2010 vyplýva, že sa plne stotožňuje s dôvodmi uvedenými v rozsudku krajského súdu č. k. 15 Co 562/2008-237 zo 4. novembra 2009. Predsedníčka krajského súdu v tejto súvislosti v označenom prípise uvádza: „... *odvolací súd sa stotožnil s právnym názorom súdu prvého stupňa, že v danom prípade boli naplnené dôvody na ospravedlnenie sa navrhovateľovi v znení, ako je uvedené v odôvodnení napadnutého rozsudku. Odvolací súd má za to, že súd prvého stupňa sa právne vysporiadal s petitom navrhovaného rozhodnutia tak, ako ho uviedol navrhovateľ, aj v znení zmeneného petitu, keď časť navrhovaného ospravedlnenia zamietol, a navyše, odvolací súd zotrváva na svojom názore, že navrhovateľ sa v tejto zamietajúcej časti, neodvolal. Z uvedeného dôvodu teda odvolací súd neakceptoval námietku odporcu týkajúcu sa toho, že súd postupoval v rozpore s ustanovením § 153 ods. 2 O. s. p. a v rozpore s ustanovením § 13 ods. 1 OZ, keď si sám upravil petit, pokiaľ ide o text článku, ktorý má byť uverejnený ako ospravedlnenie v denníku N.. Odvolací súd zotrváva na svojom právnom názore, že súd prvého stupňa petit sám nesformuloval ani ho neopravil, ale časť navrhovaného petitu ospravedlnenia zamietol z dôvodu, že vystihuje podstatu neoprávneného zásahu do práv na účely ochrany osobnosti navrhovateľa, s ktorým názorom sa odvolací súd stotožnil.*“

Predsedníčka krajského súdu v ďalšej časti označeného prípisu zdôraznila, „že odvolací súd sa stotožnil s právnym názorom súdu prvého stupňa, že uverejnením článku, podľa ktorého bolo možné osobu navrhovateľa identifikovať, došlo k zásahu do jeho osobnostných práv na ochranu jeho osobnosti, cti a ľudskej dôstojnosti, keďže bol spojený so spáchaním trestného činu vraždy, v štádiu prípravy, a to aj napriek tomu, že voči jeho osobe nebolo vznesené ani jedno obvinenie.

Poukazujem na skutočnosť, že odvolací súd v rámci svojho rozhodnutia poukázal na čl. 10 Dohovoru, podľa ktorého médiá môžu byť zbavené povinnosti overovať skutkové tvrdenia, ktoré sú urážlivé pre súkromné osoby len celkom výnimočne. Otázka, či existujú dôvody pre toto zbavenie, sa posudzuje podľa toho, aká je povaha a stupeň tejto urážky a do akej miery môžu médiá považovať svoje zdroje za dôveryhodné vo vzťahu k tvrdeniam.

Odvolací súd skonštatoval, že bola porušená rovnováha medzi právom na informáciu a medzi právom na ochranu navrhovateľa a aj z uvedeného dôvodu teda potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa v časti, v ktorej nariadil odporcovi, aby sa navrhovateľovi ospravedlnil.

Odvolací súd sa stotožňuje s právnym názorom, uvedeným vo svojom rozsudku aj pokiaľ ide o stanovisko, že z obsahu článku, ktorý bol uverejnený v denníku N., je nesporné, že navrhovateľ bol stotožnený v článku. Každý ho mohol stotožniť, nakoľko išlo o reštauráciu kde pracoval, bolo uvedené miesto, kde sa reštaurácia nachádza a bolo zrejmé, kto túto reštauráciu prevádzkuje.

Taktiež z obsahu spisu bolo nesporné zistené, že voči navrhovateľovi nebolo za uvedený trestný čin, vznesené ani obvinenie, a že trestné stíhanie bolo zastavené voči neznámemu páchatelovi.

Rovnako bolo preukázané, že odporca čerpal informácie z policajného zdroja, ktorý však v čase uverejnenia článku disponoval s informáciami, že neznámy páchatel si údajne objednal vraždu primátora mesta P. - Ing. A. D., v súvislosti s prevádzkou cukrárne M. v P., ktorú v tom čase prevádzkoval navrhovateľ B. I..

Odvolací súd sa stotožňuje so svojim právnym záverom, že podozrivý v tomto štádiu bol práve navrhovateľ. Aj napriek tej skutočnosti, že navrhovateľ bol podozrivý zo spáchania trestného činu, nebolo voči nemu vznesené obvinenie, a preto nebolo možné takúto získanú informáciu zverejniť v denníku s celoštátnou pôsobnosťou, aj keď sa celá záležitosť týkala bezpečnosti A. D., ktorý v tom čase pôsobil vo funkcii primátora a podľa

názoru sťažovateľa, novinári v danom prípade informovali o otázkach, ktoré súviseli s verejným politickým životom, t. j. o otázkach legitímneho verejného záujmu.

Pokiaľ ide o námietku sťažovateľa o tom, že odvolací súd sa nevysporiadal s námietkami odporcu, pokiaľ ide o výšku priznanej nemajetkovej ujmy, mám za to, že odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozsudku vysporiadal aj s námietkami odvolateľa. Zvážil výšku priznania nemajetkovej ujmy s poukazom na ustanovenie § 13 ods. 1 a 2 OZ.

Mal za to, že v danom prípade ospravedlnenie nie je postačujúce a potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa aj v časti, v ktorej priznal súd prvého stupňa navrhovateľovi nemajetkovú ujmu vo výške 100.000,- Sk, keďže mal za to, že takáto nemajetková ujma je postačujúcou.

Odvolací súd priznal primeranú nemajetkovú ujmu bez ohľadu na to, či si odporca bol, alebo nebol vedomý pravdivosti svojich tvrdení uverejnených v predmetnom článku, avšak vzhľadom k tomu, že neoprávneným zásahom môžu byť aj pravdivé tvrdenia, ktoré sa týkajú intímnej sféry života občana, pričom intímnu sféru netvorí len intímny život občana v najužšom slova zmysle, ale aj jeho rodinný život, odvolací súd mal za to, že je daný dôvod na to, aby navrhovateľovi bola priznaná nemajetková ujma v predmetnom rozsahu.“.

Sťažovateľ v replike na vyjadrenie krajského súdu v podaní z 29. apríla 2010 uviedol:

«Čo sa týka námietky sťažovateľa, že súd prvého stupňa postupoval vo veci ultra petitum, čím okrem iného porušil princíp rovnosti účastníkov konania, ktorú vadu odvolací súd neodstránil, ale sa s ňou naopak stotožnil, uvádzame, že odporca vo svojom vyjadrení neuviedol žiadne relevantné argumenty. Odporca v podstate nepoprel vecnú podstatu námietky sťažovateľa, a to, že súd prvého stupňa ako nepeňažné zadosťučinenie prisúdil navrhovateľovi niečo, čoho sa nedomáhal; podstata požadovaného ospravedlnenia a ospravedlnenia, ktoré navrhovateľovi bolo v skutočnosti priznané, sú totiž zásadne odlišné. To je nakoniec úplne zrejmé z porovnania petitu a výroku.

Odporca iba uvádza, že výrok ohľadne morálneho zadosťučinenia „vystihuje podstatu neoprávneného zásahu do práv na účely ochrany osobnosti navrhovateľa“. To je však irelevantné, pretože ani to, čo podľa názoru súdu údajne vystihuje podstatu neoprávneného zásahu, nie je dôvodom na to, aby súdy postupovali ultra petitum a priznali

navrhovateľovi niečo, čoho sa nedomáhal. Ako bolo uvedené vyššie, podstata toho, čoho sa domáhal navrhovateľ a podstata toho, čo podľa názoru súdu údajne vystihuje podstatu neoprávneného zásahu, sú zásadne odlišné. Zodpovednosť za to, aby petit, ktorý súd prevezme do výroku, zodpovedal podstate veci, znáša navrhovateľ. Ak ho sformuluje správne, bude v konaní úspešný, ak ho správne nesformuluje, v spore prehrá. V žiadnom prípade však nie je úlohou súdu, aby namiesto navrhovateľa preformulovával petit tak, aby mu bolo možné vyhovieť. Takýto postup je nielen v rozpore so zásadou vigilantius iura, ktorá je nepochybnou súčasťou zásad občianskeho súdneho konania (nález Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 402/08), ale je aj v rozpore s princípom rovnosti účastníkov konania.

Čo sa týka otázky, či došlo alebo nedošlo k neoprávnenému zásahu, odporca uvádza, že médiá môžu byť zbavené povinnosti overovať skutkové tvrdenia, ktoré sú urážlivé pre súkromné osoby len celkom výnimočne. Vychádzame teda z toho, že uvedené tvrdenie malo byť nosným dôvodom napadnutých rozhodnutí. Potom ale ide o dôkaz o porušení ústavných práv sťažovateľa. Vychádzajúc totiž z ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, práve v danom prípade výnimka z povinnosti overovať informácie bola splnená. Z rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva (BLADET TROMSØ A STENSAAS proti NÓRSKU z roku 1999 a COLOMBANI proti FRANCÚZSKU zo roku 2002) vyplýva ústredná myšlienka, a to, že novinári (vydavateľ) nemôže znášať zodpovednosť za to, že šíri informácie poskytnuté orgánmi štátu, nakoľko to je ich úloha, a tieto nie je povinný overovať; odhliadnuc od skutočnosti, že v danom prípade bolo overovanie pre sťažovateľa nemožné. V konaní bolo jednoznačne preukázané, čo odporca nespochybňuje, že sťažovateľ uverejnil informácie, ktorých zdrojom bolo Krajské riaditeľstvo policajného zboru v Prešove a bolo preukázané aj to, že uverejnené informácie v plnom rozsahu zodpovedali poskytnutým informáciám, resp. v danom relevantnom čase zodpovedali poznatkom orgánov činných v trestnom konaní.

Z nasledujúceho odseku vyjadrenia odporcu vyplýva, že odporca nespochybňuje, že v namietanom článku boli uverejnené informácie, ktoré v čase jeho uverejnenia zodpovedali aktuálnym poznatkom orgánov činných v trestnom konaní.

Odporca tvrdí, že navrhovateľa mohol na základe informácií uverejnených v článku každý stotožniť. Toto tvrdenie však celkom zjavne odporuje logickému uvažovaniu. V článku nebolo uvedené meno a ani priezvisko navrhovateľa, nebola uverejnená ani jeho fotografia.

V článku bol uvedený len pôvod navrhovateľa, a to, že prevádzkoval espresso na námestí v P., kde je ich množstvo. Na základe týchto informácií mohli navrhovateľa stotožniť iba osoby, ktorého ho bližšie poznali, a teda nie každý. To potvrdilo aj dokazovanie. Dosah článku bol obmedzený na úzky okruh ľudí, ktorí navrhovateľa bližšie poznali, pričom žiadne výrazné negatívne dôsledky preukázané neboli.

Ako bolo uvedené, odporca nepochybnuje, že v namietanom článku boli uverejnené informácie, ktoré v čase jeho uverejnenia zodpovedali aktuálnym poznatkom orgánov činných v trestnom konaní, t. j. že navrhovateľ bol podozrivý z toho, že si objednal vraždu primátora mesta P. A. D. Otázka je teda potom, prečo súdy postihli sťažovateľa za výkon slobody prejavu a práva na informácie, ak podľa Európskeho súdu pre ľudské práva: „poistka, ktorú čl. 10 Dohovoru priznáva novinárom vo vzťahu k spravodajstvu o otázkach verejného záujmu, podmienená tým, že títo jednali v dobrej viere s cieľom poskytnúť presné a dôveryhodné informácie v súlade s novinárskou etikou“ (rozsudky vo veciach Goodwin proti Spojenému kráľovstvu z roku 1996 a Fressoz a Roire proti Francúzsku z roku 1999), ak súčasne nemôže byť pochyb o tom, že spravodajstvo o trestnej činnosti (pripravovanej alebo uskutočnenej), a to zvlášť, ak je namierená voči ústavným činiteľom, je prinášaním informácií o otázkach verejného záujmu, a teda realizáciou slobody prejavu a práva na informácie podľa čl. 26 Ústavy SR a čl. 10 Dohovoru. Uvedený záver má oporu v rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci News Verlag GmbH & CoKG proti RAKÚSKU z roku 2000, v ktorom išlo o prípad tzv. listových bômb, ktoré páchatel adresoval rôznym predstaviteľom orgánov verejnej moci.

Či bolo voči navrhovateľovi vznesené obvinenie, je úplne irelevantné, pretože sťažovateľ o ňom netvrdil, že je obvinený, ani obžalovaný a ani že je vinný. Sťažovateľ písal o osobe označenej v článku ako o osobe, ktorú orgány činné v trestnom konaní podozrievajú z prípravy vraždy. Sťažovateľ vo svojich podaniach, nie v ostatnom rade v sťažnosti, podrobne odôvodnil, že o navrhovateľovi netvrdil, že si vraždu objednal. Faktom je, že v tom čase polícia podozrievala práve navrhovateľa z prípravy vraždy A. D. Sám odporca vo vyjadrení uvádza, že sa „stotožňuje so svojim právnym záverom, že podozrivý v tomto štádiu bol práve navrhovateľ. Prečo potom súdy postihli sťažovateľa, ak len uverejnil to, čo v relevantnom čase zodpovedalo poznatkom orgánov činných v trestnom konaní a čo aj súdy (odporca) považovali za korektný opis toho, čo bolo v danej chvíli známe?

Neexistuje zákon a ani žiadny iný právny predpis, ktorý by zakazoval vydavateľovi informovať o podozreniach, ktoré orgány činné v trestnom konaní vyslovili voči určitým osobám, ak informácie sprostredkúva verejnosti korektne, ako bolo preukázané aj v tomto prípade. Ako vyplýva z judikatúry Ústavného súdu SR, prezumpciu nevinu neporušujú také výroky, ktoré len vyjadrujú stav podozrenia zo spáchania trestného činu (nález Ústavného súdu SR sp. zn. III ÚS 83/01).»

V záverečnej časti svojej repliky zaujal sťažovateľ stanovisko k časti vyjadrenia predsedníčky krajského súdu týkajúcej sa priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, ktoré považuje za *«nekonkrétne a bezobsažné. Ak totiž odporca popiera námietku sťažovateľa spočívajúcu v tom, že sa súdy nevysporiadali s jeho argumentmi, mal by odporca logicky poukázať na konkrétne pasáže v rozsudkoch, kde súdy reagovali na námietky sťažovateľa. To vo vyjadrení úplne absentuje, a preto je irelevantné.*

Odporca uvádza, že súd priznal náhradu nemajetkovej ujmy „bez ohľadu na to, či si sťažovateľ bol alebo nebol vedomý pravdivosti svojich tvrdí uverejnených v článku, avšak vzhľadom k tomu, že neoprávneným zásahom môžu byť aj pravdivé tvrdenia, ktoré sa týkajú intímnej sféry života občana, pričom intímnu sféru netvorí len intímny život občana v najužšom zmysle, ale aj jeho rodinný život“. Toto vyjadrenie považuje sťažovateľ za zmätočné. V prvom rade podozrenie zo spáchania trestného činu vraždy v štádiu prípravy (vyslovené orgánmi činnými v trestnom konaní) v žiadnom prípade nemôže byť súčasťou nejakej intímnej sféry fyzickej osoby a ani sféry jej rodinného života. A ďalej, súd prvého stupňa výslovne konštatoval, že navrhovateľ nepreukázal, že by sa uverejnený článok nejako dotkol jeho rodinného života (str. 9, 10), s čím sa stotožnil aj odvolací súd. Vyššie uvedená argumentácia odporcu je preto pre sťažovateľa nepochopiteľná.

Navyše poukazujeme na to, že skutočnosť, či si bol alebo nebol sťažovateľ vedomý, pravdivosti uverejňovaných informácií je práve z hľadiska priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch relevantná. V zmysle § 13 ods. 3 Ob. Z. totiž súd určuje výšku náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch s ohľadom na okolnosti zásahu, a to v zmysle judikatúry Najvyššieho súdu SR tak s ohľadom na okolnosti na strane navrhovateľa, tak aj s ohľadom na okolnosti na strane odporcu v spore (R 29/2001). V tomto smere poukazujeme napríklad na rozsudok Krajského súdu v Ostrave sp. zn. 23 C 102/96 zo dňa 02. 07. 1996, podľa

ktorého hoci je zodpovednosť za neoprávnený zásah do práva na ochranu osobnosti objektívna, ku skutočnosti, že autorom difamujúcich výrokov je osoba odlišná od vydavateľa, možno prihliadnuť pri určovaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Odvolací súd teda mal, keď už, prihliadať na skutočnosť, že uverejnené informácie pochádzali z iného zdroja (autora), ako od vydavateľa s tým, že sťažovateľ bol v dobrej viere, že poskytované informácie sú overené a zodpovedajú aktuálnym poznatkom orgánov činných v trestnom konaní.».

Vzhľadom na oznámenia právneho zástupcu sťažovateľa a predsedníčky krajského súdu o tom, že netrávajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, keďže dospel k názoru, že od ústneho pojednávania nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa predovšetkým domáha, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že rozsudkom krajského súdu č. k. 15 Co 562/2008-237 zo 4. novembra 2009 došlo k porušeniu jeho základných práv podľa čl. 26 ods. 1, 2 a 4 ústavy, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 10 ods. 1 a 2 dohovoru; označeným rozsudkom krajský súd potvrdil rozsudok okresného súdu sp. zn. 7 C 290/2005 z 26. septembra 2008 v konaní o ochranu osobnosti, ktorým bola sťažovateľovi uložená povinnosť uverejniť ospravedlnenie a povinnosť zaplatiť navrhovateľovi náhradu nemajetkovej ujmy

v peniazoch v sume 100 000 Sk, a to z dôvodu, že uverejnením inkriminovaného článku sťažovateľ „*neoprávnene zasiahol do práva navrhovateľa na ochranu osobnosti, dobrého mena a ľudskej dôstojnosti* (s. 7 rozsudku krajského súdu, pozn.)“.

Podľa čl. 26 ods. 1 ústavy sloboda prejavu a právo na informácie sú zaručené.

Podľa čl. 26 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo vyjadrovať svoje názory slovom, písmom, tlačou, obrazom alebo iným spôsobom, ako aj slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu.

Podľa čl. 26 ods. 4 ústavy slobodu prejavu a právo vyhľadávať a šíriť informácie možno obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 10 ods. 1 a 2 dohovoru každý má právo na slobodu prejavu. Toto právo zahŕňa slobodu zastávať názory a prijímať a rozširovať informácie alebo myšlienky bez zasahovania štátnych orgánov a bez ohľadu na hranice. Tento článok nebráni štátom, aby vyžadovali udeľovanie povolení rozhlasovým, televíznym a filmovým spoločnostiam. Výkon týchto slobôd, pretože zahŕňa aj povinnosti a zodpovednosť, môže podliehať takým

formalitám, podmienkam, obmedzeniam alebo sankciám, ktoré ustanovuje zákon a ktoré sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, územnej celistvosti alebo verejnej bezpečnosti, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky, ochrany povesti alebo práv iných, zabráneniu úniku dôverných informácií alebo zachovania autority a nestrannosti súdnej moci.

Zo sťažnosti možno vyvodit', že sťažovateľ uplatňuje proti rozsudku krajského súdu č. k. 15 Co 562/2008-237 zo 4. novembra 2009 dve zásadné námietky:

1. krajský súd sa v namietanom rozsudku ústavne neakceptovateľným spôsobom vysporiadal s konfliktom medzi slobodou prejavu a právom na ochranu osobnosti, čím porušil čl. 26 ústavy a čl. 10 dohovoru;

2. krajský súd porušil základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základné právo na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 2 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sťažovateľa tým, že

- potvrdil výrok súdu prvého stupňa ustanovujúci povinnosť ospravedlniť sa uverejnením textu, ktorého sa navrhovateľ žalobou nedomáhal a ktorý okresný súd neoprávnene pozmenil, čím „*pozmenil podstatu a zmysel ospravedlnenia*“ (súd prvého stupňa, pozn.),

- sa nevysporiadal s argumentáciou sťažovateľa uplatnenou v odvolaní týkajúcou sa výroku súdu prvého stupňa o priznaní nemajetkovej ujmy v peniazoch (ďalej aj „druhá námietka sťažovateľa“).

II.1 Ku konfliktu medzi slobodou prejavu a právom na ochranu osobnosti

II.1.1 Všeobecné východiská pre rozhodovanie ústavného súdu

Kľúčovou úlohou ústavného súdu v tomto konaní je posúdiť, či krajský súd namietaným rozsudkom ústavne akceptovateľným a udržateľným spôsobom rozhodol vo veci sporu o ochranu osobnosti medzi sťažovateľom (ako vydavateľom denníka N., v ktorom bol uverejnený inkriminovaný článok) a navrhovateľom (ako súkromnou osobou),

u ktorého uverejnením inkriminovaného článku podľa záverov krajského súdu „došlo k zásahu do jeho osobnostných práv na ochranu jeho osobnosti, cti a ľudskej dôstojnosti, keďže bol spájaný s páchaním trestného činu vraždy v štádiu prípravy, a to napriek tomu, že voči jeho osobe nebolo vznesené ani obvinenie (s. 10 namietaného rozsudku krajského súdu, pozn.)“.

Z uvedeného vyplýva, že podstatou sporu, ku ktorému sa v sťažovateľovej veci ústavný súd musel vyjadriť, je konflikt medzi ústavou a dohovorom garantovanou slobodou prejavu sťažovateľa a právom na ochranu osobnosti navrhovateľa, ktoré je taktiež garantované tak ústavou (najmä čl. 16 a čl. 19), ako aj dohovorom (čl. 8). Podstatou rozhodovania o väčšine obdobných právnych sporov je hľadanie vyváženého vzťahu medzi ústavou garantovaným právom na ochranu cti, dôstojnosti či súkromia na jednej strane a slobodou prejavu a právom na informácie na strane druhej. Ústavný súd v tejto súvislosti vo svojej doterajšej judikatúre už viackrát zdôraznil, že každý konflikt vo vnútri systému základných práv a slobôd (resp. ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách) treba riešiť prostredníctvom zásady ich spravodlivej rovnováhy (IV. ÚS 362/09, PL. ÚS 22/06, m. m. PL. ÚS 6/04, III. ÚS 34/07). Všetky základné práva a slobody sa chránia len v takej miere a rozsahu, kým uplatnením jedného práva alebo slobody nedôjde k neprimeranému obmedzeniu či dokonca popretiu iného práva alebo slobody (IV. ÚS 362/09, PL. ÚS 7/96).

Podľa judikatúry ESĽP, ktorú ústavný súd konštantne zohľadňuje vo svojej rozhodovacej činnosti, sloboda prejavu predstavuje jeden zo základných pilierov demokratickej spoločnosti, jednu zo základných podmienok jej rozvoja a sebarealizácie jednotlivca. Uplatňuje sa nielen vo vzťahu k „informáciám“ a „myšlienkam“, ktoré sa prijímajú priaznivo, resp. sa pokladajú za neurážlivé a neutrálne, ale aj k tým, ktoré urážajú, šokujú alebo znepokojujú štát alebo časť obyvateľstva. Vyžaduje si to pluralizmus, znášateľnosť a veľkorysosť, bez ktorých nemožno hovoriť o „demokratickej spoločnosti“ (Handyside v. Spojené kráľovstvo, sťažnosť č. 5493/72, rozsudok zo 7. decembra 1976, § 49).

V niektorých situáciách však musí sloboda prejavu ustúpiť. Limitačné klauzuly v čl. 26 ods. 4 ústavy a čl. 10 ods. 2 dohovoru explicitne uvádzajú dôvody obmedzenia slobody prejavu, pričom ide o obmedzenia, ktoré musia zodpovedať vždy demokratickému charakteru spoločnosti („opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné“). Dôvodom takéhoto obmedzenia môže byť aj „ochrana práv a slobôd iných“, teda okrem iného aj záruky vyplývajúce zo základného práva na ochranu osobnosti v rozsahu garantovanom v čl. 19 ústavy a konkretizovanom najmä v § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, ktoré chránia súkromné osoby pred neoprávnenými zásahmi zo strany iných súkromných osôb (vrátane navrhovateľa) alebo štátu.

Vychádzajúc zo záväznosti ústavy pre všetky orgány verejnej moci, všeobecné súdy nevynímajúc, ústavný súd konštatuje, že pri rozhodovaní sporov vo veciach ochrany osobnosti musí byť vždy zohľadnená ochrana slobody prejavu, a to minimálne v rozsahu jej ústavných záruk. Uvedené ustanovenia Občianskeho zákonníka teda nemožno aplikovať izolovane, ale je nutné ich vykladať a aplikovať v súlade s ústavou. Nutnosť zohľadniť slobodu prejavu samozrejme neznamená rezignáciu na ochranu osobnosti. Znamená to však, že v niektorých prípadoch musí byť uprednostnená sloboda prejavu, aj keď daný prejav môže mať isté nedostatky z hľadiska klasickej zákonnej ochrany osobnosti (porovnaj k tomu aj rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 55/2008 z 25. februára 2009, www.supcourt.gov.sk). Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína tiež povinnosť všeobecných súdov zohľadňovať pri svojej rozhodovacej činnosti relevantnú judikatúru ESĽP a ďalších medzinárodných súdnych orgánov vyvoditeľnú okrem iného aj z čl. 1 ods. 2 ústavy.

Keďže sťažovateľovi bola rozsudkom okresného súdu č. k. 7 C 290/2005-168 z 26. septembra 2008 uložená povinnosť ospravedlniť sa navrhovateľovi a povinnosť zaplatiť mu náhradu nemajetkovej ujmy, ktoré krajský súd namietaným rozsudkom potvrdil, je nepochybné, že rozhodnutiami všeobecných súdov došlo k zásahu do ústavou garantovanej slobody prejavu sťažovateľa, t. j. došlo k jej obmedzeniu. Úlohou ústavného súdu bolo ale posúdiť, či v danom prípade išlo z ústavného hľadiska o akceptovateľné obmedzenie slobody prejavu.

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že obmedzenie akéhokoľvek základného práva alebo slobody, a teda aj slobody prejavu možno považovať za ústavne akceptovateľné len vtedy, ak ide o obmedzenie, ktoré bolo ustanovené zákonom, resp. na základe zákona, zodpovedá niektorému ustanovenému legitímnemu cieľu a je nevyhnutné v demokratickej spoločnosti na dosiahnutie sledovaného cieľa, t. j. ospravedlňuje ho existencia naliehavej spoločenskej potreby a primerane (spravodlivo) vyvážený vzťah medzi použitými prostriedkami a sledovaným cieľom, t. j. musí ísť o obmedzenie, ktoré je v súlade so zásadou proporcionality (m. m. I. ÚS 4/02, I. ÚS 36/02, I. ÚS 193/03).

V danom prípade išlo nepochybne o obmedzenie slobody prejavu sťažovateľa na zákonom podklade, ktorý tvorili ustanovenia § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, pričom zároveň išlo o obmedzenie, ktoré sledovalo ochranu práva na súkromie, resp. práva na ochranu osobnosti navrhovateľa, čo nepochybne možno považovať za legitímny cieľ. Za týchto okolností bolo z hľadiska ústavnej akceptovateľnosti namietaného rozsudku krajského súdu kľúčové posúdiť, či bol zásah do slobody prejavu sťažovateľa primeraný, t. j. či zodpovedal zásade proporcionality.

II.1.2 K proporcionality zásahu do slobody prejavu sťažovateľa

Vzhľadom na skutočnosť, že základné podmienky zásahu do slobody prejavu sťažovateľa boli v danom prípade splnené, ústavný súd pristúpil k preskúmaniu proporcionality medzi zásahom do slobody prejavu sťažovateľa a ústavnými garanciami práva na súkromie navrhovateľa. Na ten účel, obdobne ako v iných porovnateľných prípadoch (napr. II. ÚS 152/08, II. ÚS 326/09), ústavný súd vykonal test proporcionality založený na hľadaní odpovedí na otázky KTO, O KOM, ČO, KDE, KEDY a AKO v danom prípade „hovoril“ (uverejnil informáciu).

1. KTO zásah do práva na ochranu osobnosti (práva na súkromie) vykonal

Z hľadiska dôležitosti pre výmenu názorov v demokratickej spoločnosti možno subjekty uplatňujúce slobodu prejavu klasifikovať do viacerých skupín. Z judikatúry EŠLP vyplýva, že privilegované postavenie z hľadiska ochrany slobody prejavu patrí novinárom

a masmédiám, a to zvlášť pri informovaní o veciach verejného záujmu (napr. rozsudok ESLP Prager a Oberschlick v. Rakúsko z 26. apríla 1995, sťažnosť č. 1594/90 alebo rozsudok ESLP Bladet Tromso a Stensaas proti Nórsku z 20. mája 1999, sťažnosť č. 21980/93). Novinári majú (sociálnu) povinnosť poskytovať informácie a myšlienky týkajúce sa všetkých záležitostí verejného záujmu a verejnosť má právo takéto informácie dostať. Novinárom je dokonca umožnené používať určitú mieru preháňania a provokácie. Ústavný súd akceptuje uvedený prístup ESLP, a to nielen z dôvodu jeho autority, ale hlavne z presvedčivosti jeho argumentácie. Vo vzťahu k uvedenému ústavný súd ešte podotýka, že v predmetnej veci je sťažovateľ vydavateľom denníka N., v ktorom bol inkriminovaný článok uverejnený. Sťažovateľ je v danom prípade teda „nositeľom“ slobody prejavu, a preto sa na neho vzťahuje zvýšená ochrana (privilegované postavenie) poskytovaná novinárom, resp. masmédiám, ktorú bolo potrebné pri rozhodovaní predmetnej veci zo strany všeobecných súdov primeraným spôsobom zohľadniť.

2. O KOM bol inkriminovaný článok a do koho osobnostnej sféry zasahoval

Dôsledkom snahy o podporu výmeny názorov o verejne zaujímavých témach je aj kategorizácia osôb, ktorých sa informácie uvedené v tlači týkajú a do ktorých osobnostnej sféry negatívne zasahujú, resp. môžu zasahovať. Hranice akceptovateľnosti šírenia informácií týkajúcich sa osobnostnej sféry sú najširšie u politikov a najužšie u „bežných“ občanov.

V danom prípade inkriminovaný článok obsahoval informácie týkajúce sa tak primátora mesta P. a poslanca Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“) A. D., t. j. osoby vo verejnej funkcii (ústavného činiteľa – politika), ako aj navrhovateľa, ktorého možno zaradiť do kategórie „bežných“ občanov.

V okolnostiach posudzovanej veci ale treba brať do úvahy, že inkriminovaný článok priniesol v prvom rade informácie týkajúce sa ohrozenia života A. D., t. j. osoby vykonávajúcej verejnú funkciu, čo potvrdzuje už aj titulok tohto článku („*A. D. chcú zlikvidovať!*“). Ústavný súd v tejto súvislosti zdôraznil, že poslaním tlače je nepochybne šíriť informácie a myšlienky o otázkach verejného záujmu, pričom zároveň je nespochybniteľným právom verejnosti takéto informácie prijímať (dostať).

Vecou verejnou je nielen všetka agenda štátnych orgánov a štátnych inštitúcií, ale aj osôb pôsobiacich vo verejnom živote, napr. činnosť politikov, úradníkov, sudcov, advokátov alebo kandidátov či čakateľov na tieto funkcie; vecou verejnou je aj umenie vrátane novinárskych aktivít a showbiznisu a ďalej všetko, čo na seba upútava verejnú pozornosť. Tieto verejné záležitosti môžu a majú byť verejne posudzované (k tomu pozri nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 453/03, na ktorý poukazuje aj sťažovateľ). Otázkou verejného záujmu je teda nesporne aj osobná bezpečnosť ústavných činiteľov a politikov a okolnosti súvisiace s výkonom ich verejných funkcií, pričom význam informovania o týchto otázkach sa podľa názoru ústavného súdu zásadným spôsobom zvyšuje vtedy, ak dôjde k ohrozeniu ich osobnej bezpečnosti (života) v spojení s výkonom ich verejných funkcií. A. D. vykonával v relevantnom čase funkciu primátora mesta P. a funkciu poslanca národnej rady, pričom v okolnostiach posudzovanej veci malo dôjsť podľa poznatkov orgánov činných v trestnom konaní k ohrozeniu jeho života v súvislosti s výkonom jeho funkcie primátora, t. j. verejnej funkcie.

Na druhej strane sa inkriminovaný článok nepochybne týkal aj navrhovateľa a bol objektívne spôsobilý svojím obsahom vyvolať negatívny zásah do jeho osobnostnej sféry, keďže navrhovateľ bol v súvislosti s údajne pripravovaným útokom na primátora mesta P. označený orgánmi činnými v trestnom konaní ako podozrivá osoba. Zároveň je ale potrebné vziať do úvahy, že v inkriminovanom článku nebolo uvedené jeho meno, priezvisko ani fotografia. Jeho prípadná identifikácia vychádzala z informácie, že osobou podozrivou z objednania vraždy je „*istý podnikateľ, pôvodom M., ktorý prevádzkoval 14 rokov E. na námestí, mesto P. mu však ako vlastník nebytového priestoru dalo výpoveď*“. Za daných okolností, t. j. na základe takto široko postavených identifikačných znakov mohol podľa názoru ústavného súdu identifikovať navrhovateľa len obmedzený počet čitateľov denníka N. (najmä časť obyvateľov P. a blízkeho okolia), čo mali v primeranom rozsahu zohľadniť aj vo veci konajúce a rozhodujúce všeobecné súdy.

3. ČO bolo obsahom inkriminovaného článku

Pri posudzovaní proporcionality medzi slobodou prejavu a právom na ochranu osobnosti sa ústavný súd zameral aj na obsah prejavu sťažovateľa, ktorý mal spôsobiť neprípustný zásah do osobnostných práv navrhovateľa. V inkriminovanom článku

uverejnenom v denníku N. 19. decembra 2005 pod názvom „A. D. chcú zlikvidovať!“ sa okrem iného uvádza: „... policajti majú prvého muža P. chrániť pred nájomným vrahom. Podľa zistení N., nájomnú vraždu poslanca a primátora metropoly pod T. si mal údajne objednať istý p. podnikateľ. Za službu mal pravdepodobne už aj zaplatiť vykonávateľovi. Podnikateľ, pôvodom M. prevádzkoval 14 rokov E. na námestí. Mesto P. mu však ako vlastník nebytového priestoru dalo výpoveď.“

Z citovaného vyplýva, že obsahom inkriminovaného článku boli (ako už bolo uvedené) nepochybne veci dôležitého verejného záujmu; ohrozenie osobnej bezpečnosti (života) poslanca národnej rady a primátora mesta P. A. D. v súvislosti s výkonom jeho verejnej funkcie. Išlo o veci, o ktorých sú novinári, masmédiá, a teda aj sťažovateľ v súlade so svojimi úlohami a poslaním v demokratickej spoločnosti povinní informovať, pričom verejnosť má právo takéto informácie dostať (získať). Sťažovateľ v danom prípade informoval o otázkach, ktoré súviseli s verejným politickým životom, t. j. o otázkach legitímneho verejného záujmu.

Čo sa týka osoby navrhovateľa, sťažovateľ uverejnil iba informácie, ktoré úzko súviseli s podstatou veci, t. j. s ohrozením bezpečnosti (života) ústavného činiteľa a primátora mesta P.. Nie je sporné, že z inkriminovaného článku možno vyvodiť, že v predmetnej veci je (bol) podozrivou osobou p. podnikateľ, pôvodom M., ktorý prevádzkoval espresso na námestí (nebolo uvedené, na akom), pričom mesto P. mu vypovedalo nájomnú zmluvu. Treba ale vziať do úvahy, že informácie týkajúce sa navrhovateľa mali úzku vecnú súvislosť s predmetnou kauzou, keďže naznačovali možný motív, resp. viac približovali okolnosti prípadu. Aj táto skutočnosť má relevantný význam na posudzovanie a rozhodovanie predmetnej veci.

4. KDE bol inkriminovaný článok uverejnený

Užitočným kritériom pri posudzovaní zásahu do slobody prejavu je miesto zaznenia či uverejnenia sporných výrokov. Vo všeobecnosti platí, že čím hromadnejšie sa informácia distribuuje, tým vyššia je ochrana osobnostných práv. Sporný článok bol uverejnený v denníku N., ktorý má celoslovenskú pôsobnosť a vysoký náklad, nie však v televízii či v inom elektronickom médiu, ktoré treba z hľadiska tohto kritéria posudzovať prísnejšie.

V danom prípade je však nutné vnímať kritérium miesta zaznenia sporných výrokov v spojení s kritériom ich autora. Ak je ich autorom novinár, tak jeho privilegované postavenie do určitej miery neutralizuje kritérium miesta ich zaznenia.

5. KEDY bol inkriminovaný článok uverejnený

Sťažovateľ uverejnil inkriminovaný článok až potom, keď získal informácie v ňom obsiahnuté štandardným spôsobom od orgánov činných v trestnom konaní, pričom išlo o informácie, ktoré vyjadrovali stav ich poznania v čase uverejnenia článku. Tento záver nespochybňovali ani vo veci konajúce súdy. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na odôvodnenie namietaného rozsudku krajského súdu, v ktorom sa uvádza: *„Je nesporné, že odporca čerpal informácie z policajného zdroja, ktorý však v čase uverejnenia článku disponoval s informáciami, že neznámy páchatel' si údajne objednal vraždu primátora mesta P. Ing. A. D., v súvislosti s prevádzkou cukrárne M., ktorú v tom čase prevádzkoval... Z uvedeného dôvodu, podľa stanoviska Krajského riaditeľstva PZ zo dňa 26. 01. 2007 bolo na Krajskom riaditeľstve PZ Prešov pod ČVS: KRP-71/OVK-2005, zo dňa 16. 12. 2005 začaté trestné stíhanie vo veci trestného činu vraždy... Podozrivý v tomto prípade bol práve p. B. I. (navrhovateľ, pozn.)...“*

Z uvedeného teda vyplýva, že v čase uverejnenia článku existovali informácie (údaje), ktorými disponovali orgány činné v trestnom konaní, podľa ktorých mal navrhovateľ konať tak, ako sa opisuje vyššie, a sťažovateľ teda tieto informácie len sprostredkoval verejnosti. V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že informácia je pominuteľným majetkom a oneskorenie jej zverejnenia je spravidla spojené so stratou jej hodnoty a významu (PL. ÚS 5/03), pričom verejnosť má právo na aktuálne informácie a zvlášť vtedy, ak sa týkajú otázok dôležitého verejného záujmu.

V danom prípade nepochybne išlo v inkriminovanom článku o veci dôležitého verejného záujmu, a to nielen preto, že v ňom boli uverejnené informácie o ohrození života ústavného činiteľa a primátora mesta P., ale aj preto, že v ňom boli sprostredkované informácie o poznatkoch získaných orgánom činným v trestnom konaní (polície). Vecou verejnou, ako už bolo uvedené, je nesporne aj činnosť štátnych orgánov vrátane orgánov činných v trestnom konaní. Existuje preto verejný záujem na tom, aby verejnosť dostala informácie týkajúce sa ich činnosti. Pokiaľ teda orgán činný v trestnom konaní poskytne

novinárom určité informácie, verejnosť ich má právo dostať; úlohou novinárov (vydavateľa) je potom verejnosti tieto informácie sprostredkovať. Naopak nie je úlohou novinárov informácie získané od štátnych orgánov selektovať, t. j. rozhodovať o tom, ktoré informácie verejnosť môže, alebo nemôže dostať, pretože verejnosť má právo na úplne a presné informácie (porovnaj rozsudok ESLP News Verlag GmbH & CoKG proti Rakúsku z roku 2000).

Novinári (vydavateľ) nemôžu podľa názoru ústavného súdu znášať zodpovednosť za to, že šíria informácie poskytnuté orgánmi štátu, pretože to je ich úloha a poslanie. Je naopak na orgánoch štátu, aby zvažili, ktoré informácie a v akom rozsahu možno prostredníctvom novinárov (masmédií) verejnosti sprístupniť v súlade s platnými právnymi predpismi (porovnaj *Bladet Tromsø a Stensaas* proti Nórsku, sťažnosť č. 21980/93, rozsudok ESLP z 20. mája 1999). Uvedený záver má oporu aj v doterajšej judikatúre ústavného súdu, z ktorej vyplýva, že každý sa má právo spoľahnúť (dôvera v právo) na to, že štátny orgán voči nemu koná v súlade s ústavou a zákonom, pričom nemôže znášať negatívne dôsledky preto, že tak štátny orgán nekoná (sp. zn. I. ÚS 2/1999). Sťažovateľ nemal k dispozícii rozhodnutia orgánov činných v trestnom konaní a ani trestný spis, a preto nemohol posudzovať a hodnotiť, či a nakoľko sú zistenia orgánov činných v trestnom konaní overené alebo nie, mohol sa preto legitímne spoľahnúť len na tie informácie, ktoré mu boli poskytnuté a ktoré uverejnil.

Vo veci konajúcej a rozhodujúcej všeobecnej súdy vyjadrili názor, že nie je vecou verejného záujmu, aby v štádiu, keď ešte nebolo vznesené obvinenie konkrétnej osoby a existujú iba podozrenia, že sa určitá osoba dopustila protiprávneho konania, ktoré polícia iba preveruje, bolo v médiách uverejňované meno takejto osoby, resp. také identifikačné údaje o tejto osobe, na základe ktorých je jednoduché ju identifikovať, najmä pokiaľ táto osoba nie je osobou verejného záujmu (čo navrhovateľ nebol) a najmä pokiaľ sťažovateľ už nemal následne povinnosť uverejniť, že sa podozrenia nepotvrdili a trestné stíhanie bolo zastavené.

Krajský súd v odôvodnení namietaného rozsudku na jednej strane konštatuje (nespochybnuje), že v čase uverejnenia inkriminovaného článku „*navrhovateľ bol podozrivý zo spáchania trestného činu...*“ (s. 9), avšak následne tvrdí, že „*aj napriek indíciám zo strany polície navrhovateľ*“ (ide o zrejmú chybu v písaní, správne má byť

„odporca“, pozn.) *nemal právo uverejniť informáciu v takom znení, ako bola uverejnená, pretože objednávateľom vraždy mohol byť ktokoľvek iný, osoba blízka navrhovateľovi a nie len samotný navrhovateľ*“, a v ďalšom texte zdôrazňuje, že sťažovateľ mal predmetné informácie *„zverejniť takým spôsobom, aby sa nedotkol osobnostných práv navrhovateľa, t. j. bez uvedenia identifikačných údajov o jeho osobe, keďže v štádiu uverejnenia článku, na navrhovateľa nebolo vznesené obvinenie“* (s. 10).

Z citovaného vyplýva, že podľa názoru krajského súdu bolo povinnosťou sťažovateľa selektovať informácie získané od štátneho orgánu (z policajného zdroja), na ktoré sa mohol s dôverou spoliehať, a zároveň tým v podstate uprieť právo verejnosti na úplné informácie o veciach verejného záujmu. Takáto myšlienková konštrukcia podľa názoru ústavného súdu nekorešponduje už spomínanej judikatúre ESLP a ani ústavného súdu a predstavuje závažný zásah do slobody prejavu garantovanej tak čl. 10 dohovoru, ako aj čl. 26 ústavy.

6. AKO boli informácie v inkriminovanom článku formulované

Európsky súd pre ľudské práva pri posudzovaní limitov slobody prejavu starostlivo rozlišuje medzi faktami a hodnotiacimi úsudkami. Existenciu faktov možno preukázať, zatiaľ čo otázka pravdivosti hodnotiacich úsudkov nepripúšťa dôkazy (Lingens c. Rakúsko, spomínaný rozsudok; obdobne Feldek c. Slovenská republika, rozsudok z 12. júla 2001). Aj keď hodnotiaci úsudok vzhľadom na svoj subjektívny charakter vylučuje dôkaz pravdy, musí vychádzať z dostatočného faktického základu (Jerusalem c. Rakúsko, rozsudok z 27. februára 2001). Z uvedeného vyplýva, že ak v konkrétnom prípade sú z hľadiska ústavnej akceptovateľnosti posudzované hodnotiace úsudky, tak je ochrana výrokov takéhoto charakteru z hľadiska slobody prejavu s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu intenzívnejšia ako v prípade uverejnenia faktov (skutkových tvrdení), ktoré sa môžu ukázať neskôr ako nepravdivé.

V danom prípade neboli v inkriminovanom článku informácie týkajúce sa navrhovateľa uverejnené ani formou faktov (skutkového tvrdenia, že navrhovateľ si objednal vraždu primátora mesta P.), ani formou hodnotiaceho úsudku (tvrdenia, že na základe existujúceho podozrenia vyplývajúceho zo zistení policajných orgánov si navrhovateľ aj skutočne vraždu objednal), ale iba informácie polemického charakteru o tom, že *„... nájomnú vraždu poslanca a primátora metropoly pod T. si mal údajne objednať istý*

p. podnikateľ. Za službu mal pravdepodobne už aj zaplatiť vykonávateľovi. “. Použité slová „*si mal údajne*“, resp. „*mal pravdepodobne*“ majú polemický charakter, čo nespochybňuje ani krajský súd, keď v odôvodnení namietaného rozsudku uvádza: «*Z uvedeného je zrejmé, že aj keď boli v článku uvedené polemické výroky ako „zrejme“, „údajne“*» (s. 10).

V tejto súvislosti ústavný súd v zhode so sťažovateľom poukazuje na právny názor vyjadrený v náleze Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 357/96, podľa ktorého polemické výroky zásadne vylučujú zásah do práva na ochranu osobnosti podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, pretože každý názor, stanovisko, kritika, a to dokonca nielen polemicky uvedená, je zásadne prípustná, pretože sloboda prejavu je jednou z najdôležitejších zásad demokratickej spoločnosti.

Navyše, ak navrhovateľ bol v čase uverejnenia inkriminovaného článku objektívne v postavení podozrivého (čo nespochybňovali ani vo veci konajúce a rozhodujúce všeobecné súdy), nemožno sťažovateľovi podľa názoru ústavného súdu vytýkať to, že ho ako podozrivého (na základe informácií od orgánov činných v trestnom konaní) prezentoval. Neobstojí rovnako tvrdenie, že formulácie použité v článku „vzbudili“ podozrenie voči navrhovateľovi, keď objektívne v čase uverejnenia článku v postavení podozrivého bol (aj podľa predbežných záverov orgánov činných v trestnom konaní) bez ohľadu na uverejnenie alebo neuverejnenie inkriminovaného článku.

Poukaz krajského súdu na možné porušenie práva prezumpcie neviny („*Indície zo strany polície... nezakladajú oprávnenie odporcu na uverejnenie takých informácií, ktoré by hraničili s porušením práva prezumpcie neviny a ktoré by ohrozovali osobnostné práva tejto fyzickej osoby*“, s. 10) rovnako v danom prípade podľa názoru ústavného súdu neobstojí, pretože sťažovateľ navrhovateľa neoznačil ako páchatela trestného činu; osobu spomínanú v článku (na základe informácií od orgánov činných v trestnom konaní) prezentoval iba ako podozrivú, a to porušením prezumpcie neviny aj podľa doterajšej judikatúry ústavného súdu nie je (pozri nález sp. zn. III. ÚS 83/01). Ak odvolací súd uznal (v čom sa čiastočne odchyľil od posúdenia veci súdom prvého stupňa), že navrhovateľ bol v čase uverejnenia inkriminovaného článku podozrivý, a takto ho sťažovateľ v tomto článku aj prezentoval, tak nemožno argumentovať tým, že „*neoprávneným zásahom je každé nepravdivé tvrdenie alebo obvinenie, ktoré zasahuje práva chránené ust. § 11 a nasl. OZ*“ (s. 11). V danom čase totiž uverejnené informácie nepochybne nebolo možné považovať za

nepravdivé, keďže boli podložené a vychádzali z poznatkov poskytnutých sťažovateľovi orgánmi činnými v trestnom konaní. Rovnako nemožno súhlasiť ani s tvrdením krajského súdu, že *„Skutočnosť, či pôvodca zásahu si bol vedomý nepravdivosti svojho tvrdenia, alebo či išlo iba o nedbalé preberanie poznatkov a ich rozširovanie, je bezvýznamná“*, pretože popiera základné východiská judikatúry ESLP garantujúce slobodu prejavu, a to zvlášť vo vzťahu k novinárom a médiám, ktorým je v tejto sfére poskytnuté privilegované postavenie vrátane možnosti dopustiť sa aj určitého zjednodušenia, či dokonca nepresnosti pri rešpektovaní zásady, že celkové vyznenie uverejnených informácií v relevantnom čase zodpovedalo reálne existujúcim skutočnostiam (porovnaj k tomu napr. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 156/99).

V okolnostiach prípadu ústavný súd navyše poznamenáva, že krajský súd síce v odôvodnení napadnutého rozsudku v zásade vychádza z rešpektovania privilegovaného postavenia novinárov a médií vo vzťahu k slobode prejavu, pričom v tejto súvislosti apeluje na ich „dobrú vieru a novinársku etiku“. Napriek tomu, v konečnom dôsledku neuvádza, prečo podľa jeho názoru v danom prípade pri informovaní o veciach verejného záujmu sťažovateľ nekonal v dobrej viere a prečo nekonal v súlade s novinárskou etikou.

II.1.3 Závery ústavného súdu k namietanému porušeniu slobody prejavu

Sumarizujúc svoje predbežné závery ústavný súd konštatoval, že v posudzovanej veci sťažovateľ, ktorý má ako vydávateľ denníka N. pri ochrane slobody prejavu v zmysle judikatúry ESLP i ústavného súdu privilegované postavenie, uverejnil v tomto periodiku informácie o veciach dôležitého verejného záujmu (ohrozenie osobnej bezpečnosti ústavného činiteľa v okolnostiach súvisiacich s výkonom jeho verejnej funkcie) získané od orgánov činných v trestnom konaní, ktoré boli formulované v polemickej podobe a v relevantnom čase ich nielen podľa poznatkov orgánov činných v trestnom konaní, ale v zásade aj podľa záverov krajského súdu nebolo možné považovať za nepravdivé. Za daných okolností aj pri rešpektovaní skutočnosti, že údaje zverejnené o navrhovateľovi (opierajúce sa o informácie orgánov činných v trestnom konaní) umožnili určitému okruhu čitateľov denníka N. jeho identifikáciu, nemožno podľa názoru ústavného súdu z ústavného hľadiska akceptovať záver krajského súdu, že pri konflikte slobody prejavu a práva na

ochranu osobnosti bolo v danom prípade potrebné uprednostniť ochranu práva na ochranu osobnosti navrhovateľa.

Naopak, podľa názoru ústavného súdu sťažovateľ uverejnením inkriminovaného článku neprekročil ústavou a dohovorom mu garantovanú slobodu prejavu, a preto ani nemohol neprípustným spôsobom zasiahnuť do osobnostných práv navrhovateľa.

Sťažovateľ namietal nielen porušenie svojho základného práva na slobodu prejavu a slobodne rozširovať informácie, ale aj porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a základného práva na rovnosť účastníkov súdneho konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd kladie vo svojej rozhodovacej činnosti mimoriadny dôraz na rešpektovanie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, pretože tvoria v podmienkach demokratickej spoločnosti a právneho štátu kľúčové právne záruky ochrany ústavou garantovaných práv (m. m. I. ÚS 56/01), pričom vychádza z konceptu materiálneho právneho štátu, ktorý vyžaduje, aby bola účastníkovi súdneho konania poskytnutá súdna ochrana v požadovanej kvalite a v okolnostiach prípadu spravodlivo s rešpektom k jeho ústavou garantovaným právam, tak hmotného, ako aj procesného charakteru. V opačnom prípade sa totiž postup súdu dostáva do extrémneho rozporu s povinnosťou poskytnúť súdnu ochranu tomu právu, ktorého ochrany sa účastník konania domáha, a výkon spravodlivosti sa stáva arbitrárny a svojvoľný. Opomenutie vo veci relevantných skutkových alebo právnych otázok narušuje dôveru v spravodlivosť a legitímne očakávanie účastníka konania, aby sa v jeho veci rozhodlo nezaujato a nestranne.

Do obsahu základného práva na súdnu ochranu nepochybne patrí aj právna ochrana v rámci odvolacieho konania, t. j. ochrana, ktorej sa účastník konania domáha ochrany svojich práv pred odvolacím súdom podaním riadneho opravného prostriedku (odvolania) z dôvodov, ktorých uplatnenie umožňuje procesné právo; v danom prípade príslušné

ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku. Podstatou odvolania sťažovateľa bolo domáhanie sa ochrany jeho ústavou a dohovorom garantovanej slobody prejavu a práva na slobodné rozširovanie informácií.

Krajský súd v danom prípade potvrdil rozsudok okresného súdu č. k. 7 C 290/2005-168 z 26. septembra 2008, ktorým tento vo svojej podstate (aj keď len čiastočne) vyhovel návrhu navrhovateľa na ochranu osobnosti tým, že sťažovateľovi uložil povinnosť uverejniť ospravedlnenie a zaplatiť navrhovateľovi náhradu nemajetkovej ujmy a náhradu trov konania, čo odvodil zo záveru, že sťažovateľ neprípustným spôsobom zasiahol do osobnostných práv navrhovateľa. Potvrdzujúcim rozsudkom tak krajský súd nepochybne zasiahol do ústavou a dohovorom garantovanej slobody prejavu sťažovateľa a jeho práva na slobodné rozširovanie informácií, keďže na jeho základe nadobudol označený rozsudok okresného súdu právoplatnosť, t. j. právoplatnou sa stala i povinnosť sťažovateľa ospravedlniť sa navrhovateľovi za uverejnenie inkriminovaného článku a povinnosť zaplatiť mu náhradu nemajetkovej ujmy.

Podľa záverov ústavného súdu išlo v danom prípade vzhľadom na už uvedené dôvody o neprimeraný, a teda neprípustný zásah do slobody prejavu sťažovateľa a jeho práva a na slobodné rozširovanie informácií, a preto krajský súd namietaným rozsudkom porušil jeho slobodu prejavu garantovanú čl. 26 ods. 1, 2 a 4 ústavy a čl. 10 ods. 1 a 2 dohovoru. Krajský súd ústavou neakceptovateľným spôsobom zasiahol do slobody prejavu v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou, v rámci ktorej bolo jeho povinnosťou poskytnúť sťažovateľovi na základe ním podaného odvolania proti rozsudku okresného súdu č. k. 7 C 290/2005-168 z 26. septembra 2008 súdnu ochranu v ústavou a dohovorom požadovanej kvalite (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru), a zároveň pritom garantovať rovnosť účastníkov súdneho konania (čl. 47 ods. 3 ústavy).

Z uvedeného dôvodu ústavný súd rozhodol, že krajský súd rozsudkom č. k. 15 Co 562/2008-237 zo 4. novembra 2009 porušil základné právo sťažovateľa na slobodu prejavu a na slobodné rozširovanie informácií podľa čl. 26 ods. 1, 2 a 4 ústavy a právo na slobodu prejavu a slobodu rozširovania informácií podľa čl. 10 ods. 1 a 2

dohovoru v spojení so základnými právami na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a rovnosť účastníkov súdneho konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

II.2 K druhej námietke sťažovateľa

Podstatou druhej námietky sťažovateľa bolo tvrdenie, že krajský súd porušil jeho ústavou garantované práva tým, že potvrdil výrok okresného súdu ukladajúci mu povinnosť ospravedlniť sa uverejnením textu, ktorého sa navrhovateľ v žalobe nedomáhal a ktorý tento súd neoprávnene pozmenil, a tiež tvrdenie, že krajský súd sa nedostatočne vysporiadal s jeho argumentáciou uplatnenou v odvolaní týkajúcou sa výroku súdu prvého stupňa o priznaní nemajetkovej ujmy v peniazoch navrhovateľovi.

Z povahy veci vyplýva, že druhá námietka sťažovateľa bezprostredne súvisí so skutočnosťou, že krajský súd v namietanom rozsudku vo svojej podstate potvrdil záver okresného súdu o tom, že uverejnením inkriminovaného článku sťažovateľ neprípustným spôsobom zasiahol do práva na ochranu osobnosti navrhovateľa.

Keďže ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľ v danom prípade uverejnením inkriminovaného článku realizoval svoje právo na slobodu prejavu a na slobodné rozširovanie informácií ústavou akceptovateľným spôsobom a že sa teda nedopustil neprimeraného zásahu do práva na ochranu osobnosti navrhovateľa, tak bolo bez právneho významu podrobnejšie sa zaoberať druhou námietkou sťažovateľa. Z logiky veci totiž vyplýva, že ak krajský súd podľa záverov ústavného súdu ústavou neakceptovateľným spôsobom pochybil vo svojom závere o tom, že sťažovateľ neprípustným spôsobom zasiahol do práva navrhovateľa do ochrany jeho osobnosti, tak je v plnom rozsahu opodstatnená aj jeho druhá námietka týkajúca sa rozhodnutia krajského súdu vo vzťahu k povinnosti sťažovateľa ospravedlniť sa navrhovateľovi a k povinnosti nahradiť navrhovateľovi nemajetkovú ujmu.

III.

V zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy a podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

V zmysle čl. 127 ods. 2 tretej vety ústavy a podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd rozhodol, že krajský súd rozsudkom č. k. 15 Co 562/208-237 zo 4. novembra 2009 porušil ústavou garantované práva sťažovateľa, zrušil označený rozsudok a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu).

Podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

V súlade s § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde bude krajský súd v ďalšom konaní vo veci sťažovateľa viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v časti II tohto nálezu.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátom JUDr. J. H. Ústavný súd pri rozhodovaní o úhrade trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2009, ktorá bola 721,40 €, keďže išlo o úkony právnej služby vykonané v roku 2010. Úhradu priznal za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, spísanie sťažnosti a podanie z 29. apríla 2010) podľa § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“), a to za každý úkon po 120,23 €, t. j. spolu v sume 360,69 €, čo spolu

s režijným paušálom trikrát 7,21 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) a zvýšením odmeny o 19 % daň z pridanej hodnoty podľa § 18 ods. 3 vyhlášky (t. j. o sumu 68,53 €) predstavuje celkovú sumu 450,85 €.

Priznanú úhradu trov konania je krajský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. októbra 2010